

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista. Lain mukaan uusien tehtaiden ja työpajojen sekä tehtaissa ja työpajoissa käytettävien uusien koneiden ja laitteiden hankintamenoista vuosilta 2009 ja 2010 tehtävien poistojen enimmäismäärät korotettaisiin kaksinkertaisiksi säännönmukaisen poistojen enimmäismääriin verrattuna.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuonna 2009 sen jälkeen, kun Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt ehdotetun huojennuksen. Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lakia sovellettaisiin verovuosilta 2009 ja 2010 toimitettavissa verotuksissa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Esitykseen johtaneet syyt

Hallitus on päättänyt elvytyspaketista, jonka tavoitteena on työllisyyden edistäminen ja investointien aikaistaminen. Elvytyspaketin ehdotukset sisältyvät hallituksen eduskunnalle 3 päivänä helmikuuta 2009 antamaan vuoden 2009 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen, jossa on esitetty rahoituksen lisäämistä julkisiin investointeihin, yritysrahoitukseen ja viennin rahoitukseen. Yritysten tuloverotusta koskevana toimenpiteenä on päätetty ehdottaa uusien tuotannollisten investointien hankintamenoista tehtävien enimmäispoistojen väliaikaista korottamista.

1.2 Nykytila

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 34 §:n mukaan tehtaana tai työpajana käytettävän rakennuksen hankintamenoista verovuonna tehtävän poiston suuruus saa olla enintään 7 prosenttia rakennuksen poistamattomasta hankintamenoista. Tuotantotoiminnassa käytettävät koneet ja laitteet sisältyvät elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitettuun menojäännökseen, josta poistot tehdään yhtenä eränä.

Verovuoden poiston suuruus saa olla enintään 25 prosenttia menojäännöksestä.

Aikaisempia tuloverotusta koskevia veronhuojennuslakeja, joilla on pyritty elinkeinotoiminnan edistämiseen ja työllisyyden turvaamiseen matalasuhdanteen aikana, ovat olleet uusista teollisuusrakennuksista myönnettävistä veronhuojennuksista annettu laki (535/1976), eräiden tuotannollisten investointien hankintamenojen poikkeuksellisesta vähentämisestä verotuksessa annettu laki (971/1978) sekä teollisuusinvestointien veronhuojennuksista annettu laki (351/1982). Tätä esitystä vastaava tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista annettu laki (462/1993) koski vuosina 1993 ja 1994 tehtäviä investointeja.

Kehitysalueille tehtäviä investointeja on lisäksi tuettu useilla veronhuojennuslaeilla, joista viimeisin on kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annettu laki (1262/1993). Lain soveltamisaikaa on jatkettu useampaan otteeseen, ja sitä on viimeksi jatkettu lailla 749/2008 koskemaan vuosina 2009—2011 tehtäviä investointeja.

1.3 Ehdotetut muutokset

Ehdotuksen mukaan elinkeinotoimintaa harjoittava verovelvollinen saisi tehdä kalen-

terivuonna 2009 tai 2010 käyttöön ottamansa tehtaan ja työpajan hankintamenosta säännönmukaiseen poistoon verrattuna kaksinkertaisen poiston enintään kahtena verovuonna. Poisto-oikeuden kaksinkertaistaminen merkitsisi sitä, että rakennuksen poistamatta olevasta hankintamenosta saataisiin tehdä säännönmukaisen 7 prosentin poiston sijasta enintään 14 prosentin vuotuinen poisto. Korotettu poisto-oikeus koskisi myös tuotannollisessa toiminnassa käytettäviä uusia koneita ja laitteita. Laissa tarkoitettujen koneiden ja laitteiden vuotuinen enimmäispoisto olisi siten 25 prosentin sijasta 50 prosenttia.

Laki koskisi vain vuosina 2009 ja 2010 tehtäviä investointeja. Lyhyellä määräajalla pyritään aikaansaamaan tuotannollisten investointien nopea ja suhdannepoliittisesti oikea-aikainen käynnistyminen.

Ehdotettu veronhuojennus kohdistettaisiin tuotannollisessa toiminnassa käytettävään käyttöomaisuuteen vastaavasti kuin viimeksi voimassa olleessa tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista annetussa laissa. Aikaisempien lakien perusteella muodostunutta oikeuskäytäntöä voitaisiin hyödyntää nyt ehdotetun lain soveltamisessa.

1.4 Euroopan yhteisöjen valtiontukisääntely

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tuen katsominen perustamissopimuksen mukaiseksi valtiontueksi edellyttää siten neljän kriteerin täyttymistä. Valtiontuen tulee olla myönnetty julkisista varoista, tuen pitää olla valikoiva, tuen pitää vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vaikuttaa kilpailuun. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämisestä tai muuttamisesta koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Tukitoimenpidettä

ei saa ottaa käyttöön ennen kuin komissio on antanut asiassa päätöksensä.

Komissio on antanut lukuisia tiedonantoja ja suuntaviivoja perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta. Komissio on antanut 10 päivänä joulukuuta 1998 tiedonannon valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen (1998/C384/03). Tiedonannossa komissio tarkentaa valtiontuen tunnusmerkkejä verotuksen kautta kanavoitavan valtiontuen osalta seuraavasti:

— Tuensaajien on saatava toimenpiteestä etua, joka keventää niiden taloutta yleensä rasittavia maksuja;

— Etuuden on oltava lisäksi jäsenvaltioiden myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki;

— Toimenpiteen tulee vaikuttaa kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällöin edunsaajan tulee harjoittaa taloudellista toimintaa kyseisillä markkinoilla toiminnan muodosta tai rahoitustavasta riippumatta. Edellytyksen on katsottu täyttyvän, jos tuensaaja harjoittaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan liittyvää taloudellista toimintaa; sekä

— Toimenpiteen on oltava erityinen tai valikoiva siinä suhteessa, että se suosii jotakin yritystä tai tuotannonalaa eikä valikoivuutta voida perustella yleisen verojärjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella.

Arvioitaessa valtiontuen tunnusmerkkien täyttymistä verotustoimenpiteen osalta tärkein peruste liittyy tuen valikoivuuteen, jolloin tarkastellaan sitä, muodostaako toimenpide poikkeuksen yleisen verojärjestelmän soveltamisesta. Komission tiedonannon mukaan verotustoimenpiteet, jotka ovat kaikkien jäsenvaltion alueella toimivien taloudellisten toimijoiden saatavilla, ovat periaatteessa luonteeltaan yleisiä toimenpiteitä. Tällöin niiden on oltava yhtäläisin perustein kaikkien yritysten saatavilla eikä niiden soveltamisalaa saa rajoittaa tosiasiallisesti rajoittamalla toimenpiteiden käytännön vaikutuksia muilla keinoilla. Tämä ehto ei kuitenkaan rajoita jäsenvaltioiden oikeutta noudattaa asianmukaisimmaksi katsomaansa talouspolitiikkaa ja erityisesti jakaa verorasitus oman näkemyksensä mukaan eri tuotantotehtäjäiden kesken. Tiedonannon mukaan esimerkik-

si poistosäännöt eivät ole valtiontukea, jos niitä sovelletaan yhtäläisesti kaikkiin yrityksiin ja tuotannonaloihin.

Komission tiedonannossa kohdassa 14 todetaan edelleen, että osa näistä toimenpiteistä hyödyttää joitakin yrityksiä tai aloja enemmän kuin toisia, mutta se ei välttämättä merkitse toimenpiteiden sisällyttämistä valtiontukia koskevien kilpailusääntöjen soveltamisalaa. Esimerkiksi kaikkien yritysten työvoimaverotuksen keventämisellä on siten enemmän vaikutusta työvoimavaltaisiin aloihin kuin pääomavaltaisiin aloihin, mutta toimenpidettä ei siitä huolimatta välttämättä katsota valtiontueksi. Vastaavasti ympäristö-, tutkimus-, kehitys- ja koulutusinvestointeja koskevat verohelpotukset hyödyttävät vain kyseisiä investointeja tekeviä yrityksiä, mutta myöskään niitä ei välttämättä katsota sen seurauksena valtiontuiksi.

Mikäli verotustoimenpiteen katsotaan olevan erityinen tai valikoiva siinä suhteessa, että se suosii jotakin yritystä tai tuotannonalaa eikä valikoivuutta voida perustella yleisen verojärjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella, vakiintuneen menettelytavan ja oikeuskäytännön mukaan verotustoimenpide katsotaan valtiontueksi. Valtiontuki voidaan kuitenkin katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi lähinnä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdassa säädettyjen poikkeusten nojalla. Hyväksyttävänä voidaan pitää muun muassa tukea jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen sekä tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen.

Ehdotettu veronhuojennus koskisi uusia tehtaita ja työpajoja sekä tehtaissa ja työpajoissa käytettäviä uusia koneita ja laitteita. Veronhuojennusta ei olisi rajoitettu yritysten koon, sijainnin tai toimialan perusteella. Se seikka, että käytännössä huojennuksesta hyötyisivät erityisesti teollisuusyritykset, ei välttämättä tarkoita, että kyseessä olisi valtiontuki. Koska huojennuksen saisivat kaikki tehtaisiin tai työpajoihin sekä niissä käytettäviin koneisiin ja laitteisiin investoivat yritykset, tukea ei katsottane valtiontueksi.

Irlantia koskevassa tapauksessa SG(98)D/7209 teollisuusyrityksiin sovellettu alempi verokanta katsottiin valtiontueksi. Tuen katsottiin olevan toimintatukea eikä tu-

ki täyttänyt niitä edellytyksiä, joiden puitteissa toimintatukea voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana. Tuki tuli poistaa siirtymäajan kuluessa. Myös Saksaa koskevassa päätöksessä (96/369/EY) komissio katsoi, ettei ilma-alusten poikkeuksellinen poistojärjestelmä ollut yhteismarkkinoille soveltuva. Poistojärjestelmän käytön edellytyksenä oli muun muassa ilma-aluksen käyttäminen kaupalliseen tarkoitukseen kansainvälisissä tavaratai henkilökuljetuksissa. Edellä mainitut tapaukset ovat koskeneet tiettyjä erityistilanteita eikä niiden perusteella sen vuoksi voida tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä ehdotetun huojennuksen valtiontukiluonnetta arvioitaessa.

Oikeusvarmuuden vuoksi ehdotettu huojennus ilmoitettaisiin komissiolle, ja laki tulisi voimaan vasta sitten, kun komissio on hyväksynyt huojennuksen. Jos huojennuksen katsottaisiin täyttävän valtiontuen kriteerit, se voitaisiin mahdollisesti katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla. Komissio on antanut 22 päivänä tammikuuta 2009 tiedonannon tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkessä finanssi- ja talouskriisissä (2009/C16/01). Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla hyväksyttävän valtiontuen tulee täyttää tiedonannossa määritetyt edellytykset, joiden voitaneen katsoa täyttyvän ehdotetun huojennuksen kohdalla.

2 Esityksen vaikutukset

Ehdotettu poisto-oikeuksien korottaminen merkitsee veronsaajille verokertymän osittaista lykkääntymistä myöhempään ajankohintaan. Poisto-oikeuksien lisäämisen voidaan arvioida pienentävän verotuottoa vuodelta 2009 noin 65 miljoonalla eurolla. Valtion osuus tästä olisi vajaat 50 miljoonaa euroa, kuntien noin 15 miljoonaa euroa ja seurakuntien noin 1 miljoonaa euroa. Vuodelta 2010 kertyvää verotuottoa huojennus pienentäisi arviolta 83 miljoonalla eurolla.

Veronhuojennusten soveltamisedellytysten tutkiminen ja huojennuskohteiden erillis seuranta verotuksessa lisäävät työmäärää Verohallinnossa. Lain lyhyen soveltamisajan

vuoksi hallinnolliset lisäkustannukset jäänevät kuitenkin melko vähäisiksi.

Keskuskauppakamari, Suomen Yrittäjät ry ja Veronmaksajain keskusliitto ry.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: työ- ja elinkeinoministeriö, Verohallinto, Elinkeinoelämän Keskusliitto ry,

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Korotetun poiston voisi tehdä vain tuotannollisessa toiminnassa käytettävästä omaisuudesta. Laajennettu poisto-oikeus koskisi 2 ja 4 §:ssä tarkemmin määriteltäviä rakennuksia, koneita ja laitteita, jotka otetaan käyttöön kalenterivuoden 2009 ja 2010 aikana.

2 §. Rakennuksesta tehtävä poisto. Säännöksen mukaan korotettu poisto-oikeus koskisi tehtaana tai työpajana käytettävää rakennusta. Koska poisto myönnetään vakiintuneen käytännön mukaan rakennuksesta ensimmäisen kerran sen käyttöönottovuodelta, korotettu poisto saadaan tehdä rakennuksen valmistumis- ja käyttöönottoajankohdasta riippuen joko molempina tai vain jälkimmäisenä säännöksessä tarkoitettuna verovuonna. Korotettu poisto saadaan tehdä sellaisestakin rakennuksesta, joka otetaan käyttöön vasta verovuoden 2010 lopussa. Jos rakennus otetaan käyttöön kalenterivuoden 2010 lopussa, mutta meneillään oleva verovuosi päättyy kalenterivuoden 2011 puolella, korotettua poistoa ei saisi verovuodelta 2011. Lain soveltamisajan päätyttyä poistojen tekemistä saataisiin jatkaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 34 §:ssä säädetyllä tavalla.

Lakia sovellettaisiin myös sellaisiin rakennuksiin, joiden tuotannollinen käyttö olisi alle puolet rakennuksesta. Jos rakennusta käytettäisiin osittain tuotannollisessa toiminnassa ja osittain muihin tarkoituksiin, korotettu poisto-oikeus myönnettäisiin siitä osasta rakennusta, jossa tuotannollista toimintaa harjoitetaan.

3 §. Rakentamisen aloittaminen. Rakentamisella tarkoitettaisiin sellaisten rakennustoimenpiteiden suorittamista, joihin maan-

käyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan on haettava uudisrakennuksen rakentamiseen oikeuttava rakennuslupa. Edellytyksenä korotetun poiston tekemiselle olisi, että rakentaminen on aloitettu 1 päivänä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen. Rakentaminen katsotaan aloitetuksi, jolleivät erityiset seikat muuta osoita, kun rakennuksen perustustyöt on aloitettu. Rakennuksen perustustyöksi ei tällöin katsota mahdollisia kaivu- tai louhintatöitä.

4 §. Koneesta ja laitteesta tehtävä poisto. Koneista ja laitteista tehtävän korotetun poiston edellytyksenä olisi, että kone tai laite on uusi. Korotettua poistoa ei siten voisi tehdä käytettyinä hankittujen hyödykkeiden hankintamenoista. Lisäksi edellytetään, että konetta tai laitetta käytetään tehtaassa tai työpajassa. Tehtaan tai työpajan, jossa konetta tai laitetta käytetään, ei kuitenkaan tarvitse olla uusi, joten korotettu poisto koskee muutakin kuin 2 §:ssä tarkoitettuun rakennukseen sijoitettavaa käyttöomaisuutta. Kone tai laite, johon korotettua poistoa sovelletaan, muodostaa erillisen poistokohteen. Se osa hankintamenoista, jota ei ole poistettu tämän lain nojalla, siirtyy vähennettäväksi osana irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöstä.

5 §. Kirjanpito ja selvityksien antaminen. Pykälässä on säännökset poistojen kirjanpitosidonnaisuudesta ja verotuksen toimittamista varten annettavista selvityksistä.

6 §. Voimaantulo. Laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana ja sitä sovellettaisiin verovuosilta 2009 ja 2010 toimitettavissa verotuksissa.

2 Voimaantulo

Esityksen mukaisen veronhuojennuksen ei ole arvioitu olevan Euroopan yhteisön perus-

tamissopimuksen mukaista valtiontukea. Siitä kuitenkin tehdään Euroopan yhteisöjen komissiolle perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ilmoitus oikeusvarmuuden vuoksi. Tästä syystä laki saatettaisiin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana, kun tuesta on saatu komission hyväksyminen.

Lakia sovellettaisiin verovuosilta 2009 ja 2010 toimitettavissa verotuksissa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetuista poistoista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Elinkeinotoimintaa harjoittavalla verovelvollisella on oikeus verotuksessa vähentää kalenterivuosina 2009 ja 2010 käyttöön ottamiensa, tuotannollisessa toiminnassaan käyttämiensä 2 ja 4 §:ssä tarkoitettujen rakennusten, koneiden ja laitteiden hankintamenoja tässä laissa säädetyllä tavalla.

nä tammikuuta 2009 tai sen jälkeen. Rakentaminen katsotaan aloitetuksi, jolleivät erityiset seikat muuta osoita, kun rakennuksen perustustyöt on aloitettu. Rakennuksen perustustyöksi ei tällöin katsota mahdollisia kivi- tai louhintatöitä.

Rakentamisella tarkoitetaan tässä laissa sellaisten rakennustoimenpiteiden suorittamista, joihin maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan on haettava uudisrakennuksen rakentamiseen oikeuttava rakennuslupa.

2 §

Rakennuksesta tehtävä poisto

Poiketen siitä, mitä elinkeinotulon verotamisesta annetun lain (360/1968) 34 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetään, verovelvollisen tehtaana tai työpajana käyttämästä, 3 §:ssä tarkoitettua rakennuksesta verovuosina 2009 ja 2010 tehtävien poistojen suuruus saa olla enintään 14 prosenttia rakennuksen poistamatta olevasta hankintamenosta. Jos käyttöomaisuuteen kuuluvaa rakennusta käytetään vain osittain tuotannollisessa toiminnassa, poiston saa tehdä tuotannollista käyttöä vastaavasta osasta rakennuksen hankintamenoa.

4 §

Koneesta ja laitteesta tehtävä poisto

Poiketen siitä, mitä elinkeinotulon verotamisesta annetun lain 30 §:ssä säädetään, tehtaassa tai työpajassa käytettävän uuden koneen tai laitteen hankintamenosta verovuosina 2009 ja 2010 tehtävien poistojen suuruus saa olla enintään 50 prosenttia koneen tai laitteen poistamatta olevasta hankintamenosta.

5 §

Kirjanpito ja selvityksien antaminen

Edellytyksenä tässä laissa tarkoitettujen poistojen vähentämiselle verotuksessa on, että hankintamenosta tehtävä poisto on vähennetty kuluna myös verovelvollisen kirjanpidossa. Verotuksen toimittamista varten verovelvollisen on esitettävä luotettava selvitys

3 §

Rakentamisen aloittaminen

Edellytyksenä korotetun poiston tekemiselle on, että rakentaminen on aloitettu 1 päivä-

rakentamisen aloittamisen sekä rakennuksen, koneen tai laitteen käyttöönottamisen ajankohdasta. Koneiden ja laitteiden hankintamenot on verovelvollisen kirjanpidossa niin selvästi eriteltävä, että ne ovat helposti erotettavissa muista menoista.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lakia sovelletaan verovuosilta 2009 ja 2010 toimitettavissa verotuksissa.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Jyrki Katainen*